

LITTERÄRA MÄSTERVERK

sammanfattade av förra årets bildningskursare

- **Snorre, 1200** Eddan (gudasagor), Tors färd till jättarna. Korthuggna repliker.

Njals saga, vars författare är okänd, är den största isländska sagan med flera olika delar, där de flesta cirkulerar kring blodsfejder. Den isländska naturen och bebyggelsen skildras lite i förbifarten när de påverkar striderna. Många färgstarka karaktärer som skildras genom sina repliker mer än vad de tänkte. //Pauline Gustbée

Ett berömt avsnitt i boken är då en av huvudpersonerna, Njals vän Gunnar, blir överfallen i sitt hem och hans bågsträng går av. Han vänder sig då till sin hustru och ber om en hårlock för att laga den men får till svar att Minns du örflen du gav mig?". Han säger då "Var och en har sitt sätt att bli berömd!öch kämpar vidare men striden blir slutet för Gunnar. //Erik Hammarbäck

- **Dante, 1300** Divina commedia (versmått terziner), Inferno, Purgatorio, Paradiso.

Inferno – den mest kända delen av den gudomliga komedin är där Dante blir guidad igenom helvetet av den romerska poeten Vergilius. Dante beskriver helvetet som en trattliknande brunn som når ner till jordens medelpunkt, där på varje avsats Vergilius och Dante stannar och talar med några straffade som ofta är kändisar från dåtidens skvallerkrönika. //Carl Lackenbauer-Odin

- **Shakespeare, 1600** Orimmad blankvers, Hamlet, Romeo och Julia, Macbeth.

MacBeth är ju en så där lagom glad och trevlig historia... Mitt i skogen av alla mord och hemskheter har jag dock lyckats dra en slutsats, nämligen att alla handlingar har en konsekvens och onskan straffar den onda. Man undkommer inte sitt förflutna.

Skulle man plocka fram ett citat därifrån, så lutar det nog åt: Tomorrow, and tomorrow, and tomorrow... (Premiären på Verdis opera MacBeth är förövrigt den 21 februari. Välkommen!) //Ingemar Markström

- **Defoe, 1700** Robinson Crusoe, uppfinningsrik överlevare fostrar infödingen Fredag.

Idén om att vara skeppsbruten på en ö under lång och att under denna tid interagera med infödingar på den ön är en väldigt spännande tanke som fascinerar människor, unga som gamla.

Robinson Crusoe var på sin ö i 32 år och hade sällskap av en inföding som han kallade Fredag. Några besökare som kom till ön var kannibaler, de tillfångatog Fredag och han fick räddas av Robinson Crusoe. Han återvände rik till England efter att bildat en koloni på ön. //Rikard Åslund

- **Goethe, 1775** Den unge Werthers lidanden (självordsvåg), Faust (avtal med fan).

Den mest lästa brevromanen genom tiderna. Werther skriver brev till en vän om sin obesvarade kärlek till Lotte. Werther reser bort från Lotte i hopp om att komma över sina känslor, men icke. Den olyckliga kärlekshistorien slutar med att Werther tar sitt liv.

Det är den första romanen där kärleken öppet får orsaka oerhört lidande och slutar i något så dramatiskt som död. Detta gjorde boken till den första i sitt slag vad

gäller kärlek, eftersom den gick emot det som var acceptabelt enligt samhället och kyrkan. Werthers känslor och lidande skildras av miljön runt omkring honom vilket lyfter romanen ytterligare. //Josefine Norlander

- **Victor Hugo, 1825** Samhällets olycksbarn, Ringaren i Notre Dame.

Ringaren i Notre Dame blev mycket omtyckt och fick enorm popularitet med flera filmer genom åren. Det är en tragisk historia med mycket tänkvärt i.

Katedralen är huvudpersonen. Boken rör sig runt den vackra zigenarflickan Esméralda. Hon älskar och älskas av kapten Phoebus men även den onde ärkediakonen i katedralen, Claude Frollo, har ett öga för henne, liksom hans puckelryggiga och vanställda adoptivson Quasimodo.

Esméralda anklagas för mord på Phoebus, men det är den svartsjuka Frollo som är mördaren. Quasimodo försöker rädda henne från att bli hängd för mordet genom att gömma henne i kyrkan. Frollo sviker Esméralda och lämnar över henne till soldaterna och hon hängs. Quasimodo dödar Frollo genom att kasta ner honom från kyrkan och går sedan till Esméraldas kropp och lägger sig bredvid henne tills han svälter ihjäl! //Stefan Berggren

- **Dostojevskij, 1850** Brott och straff, Idioten, mörk psykologi.

Brott och Straff handlar om slackern Raskolnikov som beslutar sig för att lösa sina ekonomiska problem genom att mörda en hatad pantlånerska. Efter att ha genomfört brottet blir han dock svårt sjuk och drabbas av tunga samvetskval. Romanen slutar med att Raskolnikov anger sig själv och blir skickad till ett fångläger i Sibirien. //Christoffer Ekeröth

- **Tolstoj, 1875** Personmyller och historia, Krig och fred, Anna Karenina.

Krig och Fred är en av de mest berömda romaner som skrivits. Ett av den ryska litteraturens stora verk. Det var en helt ny typ av roman när den först publicerades i bokform. En stor historia med ett virrvarr av karaktärer vars historier korsas i boken. Ett sådant verk hade inte skådats tidigare. Bokens övergripande teman är krig, fred, kärlek och död. //Erik Ahlgren

Det viktigaste att veta om denna roman är att den beskriver livet i Ryssland under Napoleonkrigen, ur den ryska befolkningens perspektiv. Den målar upp ett oinsatt, men ändå starkt och slittåligt ryskt folk. //Joel Westberg

Kreutzersonaten är en senare Tolstojroman. Under en tågresa berättar en man för sina medpassagerare att han dödat sin otrogna hustru. Hela romanen propagerar mot sex. Även inom äktenskapet ställer det till problem. Kärlek, renhet, är falskari som icke existerar. Med en unik stil skildrar Tolstoj könsroller. De är uppseendeväckande träffsäkra (för 1800-talets Ryssland, kanske även idag). //Linus Lindgren

- **Mark Twain, 1875** Humor och äventyr, Tom Sawyer, Huckleberry Finn.

Mark Twain var en känd författare innan Huckleberry Finn, en av det första amerikanska böckerna på vardagsspråk. Den är en klassisk äventyrsroman som är roligt skriven men med allvarliga inslag som negerslaveriet.

Huckleberry Finn och Tom Sawyer är två pojkar som rymmer hemifrån på en flotta nerför Mississippi. Med sig har dom negerslaven Jim. //Jonatan Fogelquist

- **Stevenson, 1875** Barnens äventyrsfavorit. Skattkammarön, Dr Jekyll och Mr Hyde. Dr Jekyll och Mr Hyde kom ut 1886, gjorde succé direkt och sålde under det första halvåret trehundra tusen exemplar. Filmad otaliga gånger. Skattkammarön är pojkböckernas pojkbok med den enbente sjörövaren John Silver och hans skattkarta. //Joakim Lundström

- **Arthur Conan Doyle, 1900** Sherlock Holmes (geni) med vännen Watson (trög).

Det finns alltid någon som är först. Inom detektivromanerna så är det definitivt Arthur Conan Doyles En studie i rött eller A Study in Scarlet som dess originaltitel är. Det speciella med berättarstilen i boken är att allt berättas genom hans medhjälpare doktor Watson. Läsaren kan inte stiga in i huvudrollsinnehavaren utan bara studera geniet Sherlock när han arbetar. Det är också en mycket attraktiv gestaltning av miljön. De mörka, dimmiga och mystiska miljöerna är så nära du vill komma en brottsplats i 1890-talets London. //Kenneth Duvefelt

Baskervilles hund är en av de riktigt klassiska deckarna. Det är egentligen en ungdomsbok, men den fascinerar alla åldrar. Den speglar både London och den lantliga idyllen kring sekelskiftet. Den tar upp den eviga frågan om det finns spöken eller ej, och ger oss en logisk lösning som gör att vi kan sova tryggt på nätterna. Det är även en av de få böckerna där en stor del av handlingen kretsar kring Watson och inte Holmes. Vilket gör att läsaren får chansen att lösa gåtan före Watson och på så vis kan känna sig delaktig i historien.

En stor spökhund hemsöker släkten Baskerville och en mystisk varning säger att sir Henry bör hålla sig borta från den dimmiga heden... //Martin Björkman

En annan anledning till dess berömmelse är stämningen som lyfts av miljöbeskrivningar och personligheter. Doyle skapar en utomjordisk sinnesstämning som är svår att glömma. Dessutom uppmärksammas de för tiden moderna brottsplatsundersökningarna gjorda av Sherlock Holmes där han genom logisk deduktion får fram fakta ur bevis och skapar sig en slutsats. //Jesper Lundin

- **Knut Hamsun, 1900** Svält (författaren hungrig i Oslo), Markens gröda, blev nazist.

Svält utspelar sig i den senare delen av 1900-talets Oslo (då Kristiania). Romanen har blivit känd som startskottet för 1900-talets litteratur. Historiens jag är en författare som bostadslös och på svältgränsen irrar runt i jakt på jobb – i sin strävan att slå igenom. Boken karaktäriseras av dess psykologiska undertoner; Hamsun dyker in i människans psyke. //Philip Jonsson

- **Oscar Wilde, 1900** Dorian Grays porträtt, Spöket på Canterville, kvick homosexuell.

Dorian Grays porträtt är en myt mer än en realistisk roman. Den är lätt att läsa och förstå och speglar Wildes kvicka personlighet i det berömda Fausttemat om risken med att få sin önskan uppfylld av den onde.

Man måste veta att romanen presenterar frågan om vem som vill bli gammal på ett både tragiskt och lustigt sätt. //Farah Hassan Ibrahim

- **Joseph Conrad, 1900** Polsk-engelsk, mörka äventyr, Lord Jim, Mörkrets hjärta.

Det litterära mästerverk jag valde är Mörkrets hjärta. Jag har läst det någon gång i gymnasiet eller högstadiet som en skoluppgift, men minns inte mycket av det. Men det känns som att de böcker som är vanliga att läsa i skolan bör vara allmän bildning.

Detta verk är berömt för dagens yngre generation eftersom den är grunden till en av de bästa filmerna någonsin, *Apocalypse Now*. Men det var självfallet både känt och berömt redan innan dess. Det blev väldigt aktuellt i och med att Belgien tog styre över Kongo.

Det man bör veta om boken är att den behandlar människans ondska och eventuellt även förfall. Att den även behandlar imperialismen och de konsekvenser som kan uppkomma ur den. // Nicklas Lundin

- **Joyce, 1900** Svårbegriplig irländsk ordvrängare, *Ulysses*, *Finnegan's wake*.

Ulysses har fått rykte om sig att vara osedvanligt svårtillgänglig för vanliga läsare. Stilen varierar påfallande från ett kapitel till nästa och varje kapitel kan läsas som en bok i sig.

Joyce fick sitt manuskript refuserat 87 gånger innan det blev publicerat i Frankrike 1922. Boken var förbjuden på brittiska öarna och i USA till början av 30-talet. *Ulysses* är en av de mest kända moderna klassikerna och innehåller över 800 sidor och över 30 000 ord. //Antti Linna

- **Fitzgerald, 1925** *The Great Gatsby*, den stora amerikanska romanen om 20-talet.

The Great Gatsby är berömd för att det är den roman som bäst skildrar den epok i USA som idag beskrivs som det glada 20-talet, förbudstiden och jazzåldern. Uttrycket jazzåldern myntades för övrigt just i denna roman av Fitzgerald. Det är främst det som man bör känna till, och kunna nicka instämmande till. //Fredrik Vihlborg,

- **Kafka, 1925** Iskall ångestframkallande stil, *Processen*, *Förvandlingen*.

Processen är en av Kafkas mest kända romaner och har skapat hans image. Boken handlar om Josef K. som häktas utan att få veta vilket brott som han anklagas för. Individens rättslöshet framgår av Josefs väg genom ett absurt rättssystem. Boken fascinerar på grund av sin gåtfullhet. *Processen* symboliserar kanske livet som vi är dömda att mista, utan att förstå dess gåtor. //Emelie Wennstam

Kaftkaprocess – en kvasijuridisk, mardrömslik, byråkratisk process där den anklagade inte vet vad hon är anklagad för. //Oskar Kvist

Kafkas noveller har blivit berömda för sin egenartade absurdistiska stil, som dels förutsåg de förhållanden som skulle komma att råda i sovjetvärlden, dels berättade om själva livets absurditet. Det är också det som gör hans noveller ganska universella: även om jag själv aldrig har bott i ett sovjetland (dock hann jag besöka Sovjetunionen några gånger) väcker Kafkas stil genklang i mitt sinne för humor. Trots absurditeten är hans berättelser också mänskliga, vilket ger dem en dimension av tidlöshet. De kan läsas utan sovjetbakgrunden, och det gör dem lika aktuella för kommande generationer; något som i sin tur definitivt höjer dem till allmänbildningsstatus. //Juuso Takalainen

- **Agatha Christie, 1925** *Pusseldeckarnas drottning*, *Tio små negerpojkar*.

Efter Shakespeare är hon världens mest sålda författare och man säger att det var hon som uppfann deckargenren som den ser ut idag. Totalt skrev Christie ett 80-tal deckare. //Erik Skogby

Tio små negerpojkar är ett mysterium som verkar olösbart, men som egentligen har en mycket logisk och övertygande förklaring.

Tio personer blir lurade till en ö. Alla tio har orsakat död men undslupit rättvisan. De blir mördade en efter en i takt med en vaggvisa där en person försvinner i varje rim tills det inte är någon kvar. Visan har formen:

Seven little nigger boys chopping up sticks.

One chopped himself in halves and then there were Six. //Avin ismail

- **Steinbeck, 1925** Möss och människor, vänskap i depressionens USA.

Möss och människor skrevs 1937, dramatiserades senare och blev då uppmärksammas. Bidrog till Nobelpriset för Steinbeck 1962, i litteratur.

I början på 1930-talet var USA i huvudsak ett bondesamhälle. Daglönare gick mellan gårdarna och sökte arbete. Skolutbildningen var låg. De svarta hade inte samma rättigheter som den vita befolkningen. //Thomas Wahlberg

- **Orwell, 1946** Animal Farm (fabel om sovjet), 1984 (med diktatorn Big Brother).

Djuren på bondgården gör revolution, driver bort bonden och byter namn på gården till Animal Farm. Men det dröjer inte länge förrän grisarna förslavat övriga djur. De olika djuren motsvarar aktörerna i Sovjet, t.ex. är vildsvinet Napoleon Stalin och grisen Snöboll Trotskij. //Niklas Vanhainen

- **Carl Jonas Love Almqvist, 1825** Det går an, första svenska romanen, fri kärlek.

Drottningens juvelsmycke har blivit kallad Sveriges första roman. Vad som har gjort boken känd är framför allt huvudpersonen Tintomara. Då analyser av romanen görs tillägnas ofta mycket utrymme denna person. Hon (vilket Tintomara oftast kallas i boken) är androgyn, lika mycket kvinna som man. Att romaner har en sådan huvudkaraktär tillhör inte vanligheten. Tintomara har både männens och kvinnornas kärlek.

Boken har också historisk anknytning: handlingen utspelar sig under slutet av 1700-talet och har beröringar med mordet på Gustav III, och den kan läsas ur ett historiskt perspektiv. Den blandar verklighet med fiktion - som exempel på historiskt berättande kan Anckarströms ordagrant citerade beaktelse anges.

Ett särskilt uttryck i boken har blivit omtalat och kan vara bra att känna till. "Tintomara, två ting äro vita; oskuld och arsenik." Detta uttryck kan kopplas till författaren själv. Sedan han blivit skyldig en ryttmästare pengar misstänktes han för att ha försökt att giftmörda långivaren med just arsenik. Almqvist flydde landet och hans skuld bevisades aldrig, men med största sannolikhet var han skyldig. //Niclas Lindbom